

Het tijdschrift Bestuurskunde: stap naar verdere professionalisering

Arno Korsten en Paul Frissen, 3 jan. 2008

Het ontstaan van het tijdschrift Bestuurskunde moeten we situeren in 1991. Het is in juni 1991 dat het bestuur van de Vereniging voor Bestuurskunde (VB) vergadert op het kantoor van de Binnenlandse Veiligheidsdienst in Zoetermeer. Het dan nog betrekkelijk nieuwe gebouw zie ik (Arno Korsten) dan, in mijn herinnering, voor het eerst. Ik ben bestuurslid maar gevraagd een half uur eerder te komen. Arthur Docters van Leeuwen, toen voorzitter (en tevens directeur van de BVD), en Uri Rosenthal, bestuurslid, ontvangen me. Ik heb geen idee waarover het zal gaan. Arthur Docters laat er echter niet lang gras over groeien. De VB bestaat inmiddels een aantal jaren en Docters vindt dat een vereniging als de VB voor haar leden een tijdschrift nodig heeft. Een slagje is nodig in de verdere professionalisering. Een tijdschrift kan in allerlei opzichten bijdragen aan de bezinning op het openbaar bestuur maar het is ook een middel voor leden om wat terug te krijgen voor het lidmaatschapsgeld, zo wordt gezegd. Het blad is een verbindingsmiddel naar leden en tussen leden, en in verder strekkend opzicht naar de gemeenschap van personen die nadenken over hoe het staat met de omvang, kwaliteit en andere aspecten van het openbaar bestuur.

Arthur: *'Dat is een behoorlijk lastige klus en juist daarom willen we jou vragen om dat op poten te zetten. Wij hebben vertrouwen in je. Je bent er verrast door, dat begrijp ik. Maar het kan niet anders, jij bent onze man, jij moet het doen, je moet me helpen'*. En: *'Zoek een redactie waarmee je dit doet'*. Die redactie is natuurlijk onafhankelijk, zegt hij. *'Het enige dat het bestuur zou willen, is een rubriek achter in het tijdschrift, zodat daar af en toe wat mededelingen voor de leden in kunnen'*. De VB had toen nog geen website en internet, och dat was er nauwelijks, dat was ook helemaal geen item via welke een vereniging kon communiceren. Uri: *'Als je nou niet elke maand als redactievoorzitter en eindredacteur wilt sidderen over genoeg kopij, werk dan met enkele themanummers, naast nummers met vrije artikelen'*. En *'laat de auteurs wat vrij en ga ze niet teveel over 'taal' achter de broek zitten'*. Over het plaatsen van artikelen op een site of in andere termen het uitbrengen van elektronische versie van een nummer werd toen niet gesproken.

Nou, de knoop moest worden doorgehakt. Het leek me wel iets. Ik was hoogleraar, en was vertrouwd met zo ongeveer alle vakgroepen bestuurskunde in het hele land, onder andere door het eerdere werk als voorzitter van de Overleggroep Bestuurskundig Onderzoek van de VB. Dat laatste maakte me aanvaardbaar voor alle vakgroepen en ik sprak ook wel eens wat bestuurders, ambtenaren en anderen uit de praktijk van het openbaar bestuur. Ik achtte me wel in staat om links en rechts eens wat auteurs te prikkelen en bij themanummers kon ik me wel wat voorstellen qua niches in het vakgebied. Het ging om de verbinding tussen wetenschap en praktijk.

Hoe ging het verder? Het VB-bestuur was volop akkoord maar verwachtte nog wel een redactiestatuutje met info erin over de doelstelling van het blad, wie het tijdschrift 'maakt' en wie redactieleden benoemt. Er werden offertes gevraagd van uitgeverijen en VUGA werd door het VB-bestuur uitgekozen. Met name penningmeester Jan van

der Dussen bemoeide zich hiermee. Uitgeverij Vuga kreeg het ledenbestand van de VB.

Ik maakte een redactiestatuut en dacht in het algemeen na over 'de norm en de vorm'. Er zouden acht nummers per jaar worden uitgebracht, waarvan een aantal themanummers, zodat een tekort aan kopij onmogelijk was. In dat statuut stond dat een redactie zorgt voor de inhoud van het tijdschrift, dat de redactievoorzitter tevens eindredacteur is en dus per nummer beslist wat erin opgenomen wordt, en dat het bestuur van de VB de redactieleden benoemt op voordracht van de redactievoorzitter. Over de grootte van de redactie zijn geen mededelingen gedaan, van een redactieraad was geen sprake. Wel is, meen ik, uitgesproken dat de redactievoorzitter elk jaar een overleg heeft met de voorzitter van het bestuur over het tijdschrift zodat men van elkaar weet 'wat speelt'. De bedoeling van het statuut was mede om te vermijden wat gebeurde tussen de redactie van Acta Politica en het bestuur van de Nederlandse Kring voor Wetenschap der Politiek. Beide partijen ontmoetten elkaar nooit, er was ook twijfel of het tijdschrift Acta nog wel een link had met de Kring, en er was hier en daar discussie over de relevantie van opgenomen artikelen. Er moest binnen de VB geen strijd rond het blad ontstaan, zoals bij de Kring.

Redactieleden gevraagd, dus. De redactieleden moesten in mijn optiek aan de volgende eisen voldoen: ze moest ambitie hebben om via het blad op zoek te gaan naar hiaten binnen de bestuurskunde zodat er suggesties zouden komen voor themanummers; de redacteuren moesten kunnen schrijven; de kandidaten moesten gepromoveerd hebben, statuut hebben en overzicht over het vakgebied; ze moesten een ambassadeur voor het blad willen zijn, juist na de oprichting; een beetje gretig zijn om niches te vullen en communicatief. Dat leidde tot de volgende redactieleden van het eerste uur: Baakman, Ter Braak, De Bruijn, Geurts, Herweijer, Kraan, Leeuw, Mol, Soeters, van 't Spijker, De Vries. Redactiesecretaris werd Eric Willems.

Ik was van mening dat er ook een aanvulling op de kernredactie moest komen. Om toch wat meer specialismen in huis te hebben en wat meer lieden die het blad bekend zouden kunnen maken in uithoeken van Nederland en België. En om de Gideonsbende groter te maken. Niemand van de vakgroepen moest het idee hebben dat de redactie een clubje was van universiteitsstad x of y. Er kwam een groslijst en we noemden die nieuwe redacteuren maar niet redactieraadsleden maar 'overige redacteuren', om zo ook duidelijk te maken dat ze bij het proces van beoordeling van conceptartikelen betrokken konden worden. Aldus ging het blad 'met de blauwe omslag' van start. Ik moest nog wel een keer terugkoppelen naar het bestuur maar dat ging akkoord. Enfin, er kwam een enthousiaste redactie, een menging van mensen uit de wetenschap en praktijk, aansluitend op de doelstellingen van de vereniging.

Het nulnummer of proefnummer ging over verzelfstandiging. Arthur Docters gaf daarin de aftrap. Later kwam hij in Utrecht, toen we er met zijn allen vergaderden, een borrel op drinken. Leuke start, goed begin. Ik ben de redactieleden blijven opporren om het tijdschrift bekend te maken op alle denkbare plekken. Het leidde tot ongeveer 300 nieuwe leden voor de vereniging. Daarna leek me dat genoeg. Het was ook niet mijn taak om abonnees te werven. Een nieuwe fase brak aan. Het blad moest ook 'goede verhalen' bevatten. De evaluatie op dat punt kwam later. Een

lezersonderzoek wees uit dat we redelijk scoorden te midden van andere tijdschriften als Beleidswetenschap, Beleid en Maatschappij, Bestuurswetenschappen, Openbaar Bestuur.

Als redactievoorzitter heb ik in het begin met vrij strakke hand de koers uitgezet en bewaakt. Frans Leeuw zou later nog spreken over een strakke sturingsvorm waarvan hij meende dat die niet meer bestond, alleen in Rusland. Maar in het begin leek mij die vorm nodig. Je moet vertrekken vanuit punten waarover besloten is en je kunt niet elke redactievergadering terugkomen op afspraken. Acht nummers is acht nummers. En voor 'blauw' is gekozen, dus blijft de omslag even 'blauw'. Later heb ik de teugels laten vieren.

Welke nummers of artikelen ik mij vooral positief herinner? Ik licht er een nummer uit de begintijd uit. Een themanummer over 'de fabelachtige overheid' uit 1992, vond ik en vind ik achteraf nog wel een aardig dwars nummer. Onder meer aan de Nationale Ombudsman en de president van de Algemene Rekenkamer was gevraagd nou eens niet aan te geven wat er allemaal mis is met bestuur en beleid, maar juist eens een verhaal te schrijven over wat er zo goed is aan het openbaar bestuur dat zij bekijken. Beiden weigerden niet. Uiteindelijk passeerden ongeveer 400 artikelen mijn hand vóór plaatsing.

Na een jaar of twaalf redactievoorzitter en eindredacteur te zijn geweest en met enkele nieuwe redactiesecretarissen goed te hebben samengewerkt (Victor Bekkers, Frank Hendriks en Stavros Zouridis) werd het tijd om het stokje over te dragen. De redactie meende vervolgens dat het verstandig was dat ik niet zelf in mijn opvolging voorzag. Er werd een commissie in het leven geroepen die een profiel voor een voorzitter zou opstellen en een voordracht zou doen voor een beslissing die het VB-bestuur zou nemen. Want... het VB-bestuur stelt de redactie aan.

Het werd een schets waar ik (Paul Frissen) vervolgens in paste. Ik was verbaasd over de uitnodiging. Mijn profiel was nogal geprononceerd. Zou mijn postmodernistische oriëntatie op het vak wel aanvaardbaar zijn? Zou men niet verwachten dat ik onmiddellijk alles zou gaan veranderen? Het VB-bestuur antwoordde met veel wijsheid, dat men ervan uitging dat ik tussen respect voor de traditie en veranderingszin een evenwichtige balans zou willen vinden. Dat vond ik eervol en uitdagend. Er stond immers een blad met kracht en kwaliteit. Een blad dat in alles de signatuur van een gedreven vakman droeg. Een blad dat stevig werd geleid en waarvan de redactievoorzitter alle artikelen zag en vaak ook redigeerde. Dat was mijn stijl niet. Gelukkig maar, want hoe zou ik Arno Korsten kunnen opvolgen? Alleen maar door de stijl radicaal aan te passen. Ik stelde voor format en vormgeving van het blad te veranderen. Deelredacties kregen een grote en verantwoordelijke rol, met als gevolg dat de redactievoorzitter zich een beperktere taakopvatting kon gaan permitteren. Bovendien werd de rol van de secretaris – eerst Stavros Zouridis, daarna Martijn van der Steen – (nog) prominenter. Wat te verwachten viel, was dat ik me wel met de vormgeving wat steviger heb bemoeid. Die werd strakker gemaakt, in lijn met de Nederlandse traditie van modernistische typografie van de klare lijn. Per nummer een andere, heldere kleur. Ook hebben we de verschijningsfrequentie veranderd. Bestuurskunde werd een kwartaaltijdschrift met in totaal een gelijk aantal pagina's. De lagere verschijningsfrequentie en de intensieve rol van de deelredacties maken het mogelijk de kwaliteit nog scherper te

bewaken. En natuurlijk kwam er een 'double blind review'- procedure: de puntentellerij ging ook aan ons niet voorbij.

Elke aflevering van het blad kent nu een vast format: een thema, een rubriek vrije artikelen, een review essay en een portret. Geheel in lijn met de traditie wordt nog scherper gepoogd bij te dragen aan het bestuurskundige publieke debat. Het blad wil bijdragen aan bepaalde actuele thema's en debatten.

Het verschil? De eerste redactievoorzitter wilde het tijdschrift op de kaart zetten, met voldoende abonnees en een serieus gezaghebbend tijdschrift maken binnen de formule van de VB en het geheel van andere tijdschriften; de tweede voorzitter wil meer durf van auteurs, meer relevantie en debat. Maar zowel de een als de ander had en heeft als redactievoorzitter te maken met een wet: 'een tijdschrift is zo goed als de schrijvers er in slagen het blad goed maken'. De maakbaarheid van de schrijvers kent grenzen.

Arno Korsten is hoogleraar bedrijfs- en bestuurswetenschappen, in het bijzonder bestuurskunde aan de Open Universiteit Nederland en bijzonder hoogleraar bestuurskunde van de lagere overheden aan de Universiteit Maastricht. Lid van de Raad voor het Openbaar Bestuur. Lid van Verdienste van de Verenging voor Bestuurskunde.

Paul Frissen is bestuursvoorzitter en decaan van de Nederlandse School voor Openbaar Bestuur, hoogleraar Bestuurskunde aan de Universiteit van Tilburg en lid van de Raad voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Adres: Arno.korsten@ou.nl. Zie ook : www.arnokorsten.nl